

Temat: Informacja i komentarz w tekście dziennikarskim

Czas realizacji: 1 godz.

Cele zajęć

■ Cel ogólny

- Utrwalenie wiadomości o pojęciach 'opinia' i 'komentarz' dziennikarski oraz doskonalenie umiejętności krytycznego czytania ze zrozumieniem i odróżniania w tekstach warstwy informacyjnej od opinii i tworzenia tekstów informacyjnych i wyrażających opinię

■ Cele szczegółowe

Uczeń:

- z zaangażowaniem bierze udział w dyskusji,
- rozróżnia w tekście wypowiedzi obiektywne i subiektywne,
- gromadzi argumenty na określony temat,
- wymienia zasady organizacji tekstu dziennikarskiego,
- analizuje i interpretuje teksty, oddzielając informacje o faktach od opinii oraz wskazując środki językowe i elementy kompozycyjne charakterystyczne dla danego tekstu,
- komentuje i ocenia teksty pod względem przestrzegania zasad etycznych związanych z przekazywaniem informacji oraz opinii,
- tworzy różne krótkie teksty o zabarwieniu subiektywnym (komentarz),
- sprawnie posługuje się poprawną odmianą polszczyzny pisanej i mówionej.

■ Metody i formy pracy:

- metody aktywizujące – asocjogram, burza mózgów, dyskusja, plakat,
- rozmowa kierowana,
- ćwiczenia redakcyjne,
- ćwiczenia z tekstami prasowymi,
- praca z tekstem i materiałem audiowizualnym,
- praca z komputerem z dostępem do Internetu,
- indywidualna praca analityczna i redakcyjna.

■ Środki dydaktyczne:

- karta pracy: *Informacja i komentarz w tekście dziennikarskim*,
- materiały dla nauczyciela: *Informacja i komentarz w tekście dziennikarskim*,
- „Po polsku. Literatura, język, komunikacja. Zeszyt ćwiczeń do gimnazjum.Kl.1.”, red. L.Adrabińska-Pacula, A.Hącia, J.Malczewska, J.Olech, WSzPWN oraz kl.2. ,
- fragmenty różnych tekstów prasowych,
- komputer z dostępem do Internetu , m.in. wikipedii,
- http://www.canalpluscyfrowy.pl/mediastarter/cd/html/z02_04.html, artykułami w Internecie ,np. http://fakty.interia.pl/raport-srodek-wschod/opinie-artykuly-wywiady/news-smutny-koniec-czlowieka-ktory-wymyslil-putina,nld,951366?utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox
- komputer, tablica, arkusze papieru, flamastry.

Temat: Informacja i komentarz w tekście dziennikarskim

■ Przebieg lekcji

1. Faza wstępna / prezentacja (6 min.)

- Sprawdzenie zadania domowego polegającego na tym, że uczniowie mieli znaleźć *w dostępnych dziennikach i tygodnikach kilka tekstów mających charakter opinii i wybrać tekst prezentujący opinię, z którą się nie zgadzał, a następnie napisanie polemicznego komentarza.*
- Uczniowie prezentują swoje polemiczne komentarze.

2. Faza realizacyjna

a) Szukamy opinii w informacjach dziennikarskich – prasówka / praca w parach i indywidualna (12 min.)

- Uczniowie, pracując w parach, analizują wybrane fragmenty z aktualnej prasy (dzienniki i tygodniki) przyniesione przez uczniów lub dostępne w Internecie. Chętni uczniowie przytaczają przykłady faktów i opinii pojawiających się w tekstach informacyjnych (notatka, artykuł).
- Nauczyciel poleca uczniom sprawdzić, w jakich najmniejszych tekstach dziennikarskich można się spotkać z przykładami wyrażania opinii, subiektywną oceną. Uczniowie powinni wskazać, że taką najmniejszą wypowiedzią dziennikarską, w której może być wyrażona opinia odautorska, jest tytuł.
- Nauczyciel prosi, by uczniowie wskazali słownictwo subiektywne, oceniające w różnych tytułach (*zad.1. z Karty pracy*). Chętni uczniowie odczytują swoje zadanie.
- Nauczyciel prosi, by uczniowie wykonali *zad. 7, str. 216* z podręcznika „*Po polsku. Literatura, język, komunikacja. Zeszyt ćwiczeń do gimnazjum.Kl.2.*”, red. L.Adrabińska-Pacuta, A.Hącia, J.Malczewska, J.Olech, WSzPWN: spośród podanych nagłówków zaznaczają różnymi kolorami te, które informują, wyrażają opinię oraz pełnią więcej niż jedną funkcję.
- Wybrany uczeń na forum prezentuje wynik swej pracy.

b) Jak wyrażamy opinie? / analiza, praca indywidualna (12 min.)

- Uczniowie wyszukują przykłady słownictwa emocjonalnego oraz subiektywnych ocen w artykułach z gazet (przykład tekstu informacyjnego zawierającego elementy opinii dostępny w *Materiałach dla nauczyciela*). Uczniowie analizują teksty prasowe, zaznaczają w nich wypowiedzi ekspresywne, słownictwo emocjonalne, zastanawiają się nad ich funkcjami i zapisują rodzaje językowych środków wyrażania opinii (*zad.2. z Karty pracy*). Nauczyciel kontroluje pracę uczniów, a także pomaga uczniom nazwać językowe środki wyrażania opinii (słownictwo oceniające, przymiotniki wartościujące, ironia, mówienie nie wprost itp.)
- Uczniowie prezentują wyniki swej pracy: wskazują te elementy w tekście informacyjnym, które zawierają elementy subiektywne, oceniające, opiniotwórcze. Nauczyciel na tablicy zapisuje wymieniane przez uczniów językowe środki wyrażania emocji, oceny, opinii.

Temat: Informacja i komentarz w tekście dziennikarskim

c) Jedna informacja-różne relacje / analiza, burza mózgów, praca w grupie i indywidualna (12 min.)

- Nauczyciel prosi uczniów, by zapoznali się na stronie http://www.canalpluscyfrowy.pl/mediastarter/cd/html/z02_04.html z dwoma tekstami o tych samych wydarzeniach, ale opublikowanymi w różnych gazetach (uczniowie mogą też przeanalizować tekst dostępny w *Materiałach dla nauczyciela*).
- Nauczyciel prosi, by uczniowie zastanowili się w grupach, dlaczego dochodzi do takich sytuacji, że odbiorca o tych samych wydarzeniach, faktach otrzymuje różne relacje, dlaczego ważne jest przestrzeganie Karty Etycznej Mediów i pluralizmu mediów. Prosi uczniów, by pracując w grupach, zastanowili się nad tą kwestią, a podczas pracy wykorzystali informacje ze strony http://www.canalpluscyfrowy.pl/mediastarter/cd/html/z02_c.html (o pluralizmie mediów) oraz strony http://www.canalpluscyfrowy.pl/mediastarter/cd/html/z02_f.html (o zapisie z Karty etycznej polskich mediów). Oba teksty znajdują się też w *Materiałach dla nauczyciela*.
- Po ustalonym czasie liderzy grup prezentują wyniki pracy grupy.

3. Faza podsumowująca (3 min.)

- Informacje i opinie w świetle *Kodeksu etycznej dziennikarskiej*- dyskusja, dlaczego istotne jest przestrzeganie przez dziennikarzy zapisów tego kodeksu. Zwrócenie uwagi na konsekwencje nieprzestrzegania zasad etycznych związanych z informowaniem i wyrażaniem opinii w życiu publicznym. Uczniowie na forum wymieniają swoje opinie na ten temat (powinni np. zwrócić uwagę na to, że słownictwo ekspresywne jest wykorzystywane w prasie do wyrażenia oceny opisywanych faktów, podkreślenia poglądu na jakiś temat, a pośrednio do kształtowania opinii czytelnika; zdarza się, że służy też manipulacji, a zabiegi tego typu są częściej stosowane w tzw. prasie brukowej).

■ Ewaluacja/samodzielna praca uczniów

Wykonaj zdanie 3. z „Karty pracy”: przeredaguj tekst, który pełen jest opinii, komentarzy na tekst informacyjny, nadający się do druku.

Temat: Informacja i komentarz w tekście dziennikarskim

KARTA PRACY

1. W podanych tytułach prasowych podkreśl słowa subiektywne, wyrażające emocje.

„ Są razem już pięć lat!”, „Przepychanki pod pomnikiem”, „ Rząd zawiódł nadzieje przedsiębiorców”, „Straszliwy wypadek na autostradzie”, „ Znów będą podwyżki!”, „Ukradł mamusze rentę”, „ Polacy harują jak woły”, „Aresztowania wśród kiboli”, „Robią z jeziora ściek”

2. W wybranym artykule prasowym (np. : http://fakty.interia.pl/raport-srodek-wschod/opinie-artykuly-wywiady/news-smutny-koniec-czlowieka-ktory-wymyslil-putina,nld,951366?utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox) znajdź wszystkie elementy zabarwione emocjonalnie, ekspresywne, subiektywne.

Wynotuj je, nazwij i następnie stwórz zbiór środków językowych służących wyrażaniu opinii

JĘZYKOWE ŚRODKI WYRAŻANIA OPINII

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Wyobraźcie sobie, że pracujecie w redakcji lokalnego czasopisma. Jeden z reporterów zaproponował, aby wydrukować materiał o ostatnich wydarzeniach w ratuszu. Przeczytaj zamieszczony artykuł i zastanów się, czy można go opublikować.

Nieuczciwy skarbnik

Wczoraj urząd do spraw antykorupcyjnych aresztował skarbnika gminy podczas posiedzenia rady miasta. O godzinie 13.15 niczego niespodziewający się Wojciech Z. został wyprowadzony z ratusza w kajdankach w eskorcie 4 funkcjonariuszy. Po południu dowiedzieliśmy się, że pan Z. został zatrzymany w sprawie brania olbrzymich łapówek od nieuczciwych biznesmenów. Jak wszyscy wiedzą, w mieście wiele się mówiło o szemranych interesach skarbnika gminy, więc dla niektórych aresztowanie to nie było zaskoczeniem. Można powiedzieć, że sprawiedliwość wreszcie wzniosła swój karzący miecz, który zawisł nad Wojciechem Z. Niestety, dzisiaj rano sąd okręgowy zwolnił pana skarbnika z aresztu, wskazując, że organy ścigania nie przedstawiły wystarczających dowodów. Ta decyzja oburzyła uczciwych obywateli naszego miasta, którzy przesyłają listy z protestami do naszej redakcji. My również domagamy się sprawiedliwości i niestosowania różnych kruczków prawnych. Przestępcy muszą trafić za kratki.

Temat: Informacja i komentarz w tekście dziennikarskim

a) Napisz, jakie zasady *Kodeksu etyki dziennikarskiej* naruszył autor artykułu (znajdź zapisy kodeksu w dostępnym źródle, np. Internecie)

.....

.....

.....

b) Zredaguj nową wersję artykułu, która mogłaby zostać opublikowana

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Temat: Informacja i komentarz w tekście dziennikarskim

MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELA

1. Przykład artykułu z elementami opinii – do analizy językowych środków wyrażania opinii

„ Smutny koniec człowieka, który wymyślił Putina”

Doktor inżynier Borys Bierezowski lubił podkreślać, że to on wymyślił Putina i zainstalował go na Kremlu. Nawet, jeśli to nieprawda, to system polityczny dzisiejszej Rosja pozostaje w dużej części projektem Borysa Abramowicza, który trwać będzie długo po jego śmierci.

Jeżeli los wieczności zmarłego w Ascot rosyjskiego oligarchy zależałby od zdania opinii publicznej, to Bierezowski miałby małe szanse dostać się do Nieba. W ogień piekielny i wieczne męki z przyjemnością posłałoby go większość Rosjan. I w gruncie rzeczy nie ma im się co dziwić, bo upadły bogacz miał dobre powody, żeby stać się symbolem wszystkiego, co najgorsze we współczesnej historii Rosji. Jego rozbiegane oczka, zblazowany wyraz **twarży** i błędzący po niej uśmiešek na zawsze pozostaną w pamięci Rosjan twarzą systemowego złodziejstwa, zdziczenia obyczajów, sprzedajności władzy i upadku międzynarodowego znaczenia państwa. Bo tak, jak przez lata, dla Bierezowskiego nie było rzeczy, której nie mógłby kupić, tak, w czasie, kiedy święcił on triumfy, wszystko w Rosji było na sprzedaż. Bierezowski lubił **pieniądze** i wiedział jak je zdobywać. Pierwsze wielkie **pieniądze** zarobił zdobywając jedyną w sowietach oficjalną koncesję na import z Niemiec samochodów marki mercedes. Do kolekcji tytułów **biznesowych**: króla przemysłu samochodowego, członka rady nadzorczej Zjednoczonego Banku, udziałowca telewizji ORT, właściciela pięciu dzienników (m.in. "Kommersant" i "Niezwissimaja Gazeta"), sześciu tygodników i rozgłośni radiowej dorzucił prestiżowe tytuły polityczne: był deputowanym Dumy państwowej, sekretarzem wykonawczym WNP i zastępcą sekretarza Rady Bezpieczeństwa. Będąc jednym z najbardziej aktywnych wodzirejów wielkiego biznesowo - politycznego balu, który kipiał w Rosji w czasie prezydentury Jelcyna, Bierezowski stał się twórcą i beneficjentem specyficznego dla poradzieckiej Rosji systemu gospodarczo - politycznego: oligarchii. To właśnie on stał się ojcem chrzestnym jalcynowskiej "Rodziny", czyli zblatowanego klanu partyjnych prominentów przepoczwarzających się w pseudokapitalistyczny biznes. Do legendy przeszły zarejestrowane po ogłoszeniu wyniku wyborów prezydenckich 1996 roku zdjęcia z bankietu w kremlowskim Pałacu Zjazdów, na których Bierezowski w towarzystwie Chodorkowskiego, Abramowicza i Gusińskiego płasza i cieszy się jak dziecko, zapewniając kompanów, że teraz Rosja należy do nich. Wraz z pogarszaniem się stanu zdrowia pijącego ponad miarę Jelcyna, gniły struktury państwa, których funkcję wypełniały nieformalne układy stworzone i kierowane przez noworuskich bojarów. To właśnie wtedy Bierezowski i jego koledzy położyli fundamenty istniejącego do dziś w Rosji patologicznego systemu zrośniętej z władzą oligarchii.

http://fakty.interia.pl/raport-srodek-wschod/opinie-artykuly-wywiady/news-smutny-koniec-czlowieka-ktory-wymyslil-putina,nId,951366?utm_source=paste&utm_medium=paste&utm_campaign=firefox

Temat: Informacja i komentarz w tekście dziennikarskim

2. Porównanie tekstów na ten sam temat: jednego o cechach informacji i drugiego o cechach opinii, komentarza

(za: „Poradnik zielonego dziennikarza” na: <http://www.zb.eco.pl/bzb/31/info.htm>)

SPORNA SPALARNIA

Na terenie miasta Bielsko-Biała ma powstać spalarnia odpadów szpitalnych, czemu sprzeciwiają się miejscowe organizacje ekologiczne, ponieważ jej lokalizacja jest zła. Położone nieopodal budynki mieszkalne będą otrzymywały porcje spalin zanieczyszczonych trującymi związkami organicznymi, z których najgroźniejsze są dioksyny. Zagrożenie to powiększa fakt częstych wiatrów wiejących od strony spalarni w stronę budynków mieszkalnych. Zagrożone są również drzewa - szczególnie iglaste - dużego miejscowego parku, który ma być objęty ochroną z uwagi na unikatowe stare długowieczne drzewa i dużą bioróżnorodność. Aspektem natury ekonomicznej i ekologicznej zarazem jest duże zużycie energii przy utylizacji odpadów szpitalnych, ponieważ piece muszą funkcjonować całą dobę, ponieważ ponowne ich uruchomienie jest bardzo kłopotliwe i kosztowne. Ekolodzy zauważają, że istnieje także niebezpieczeństwo, że aby wykorzystać spalarnię przez całą dobę, okaże się konieczne sprowadzanie odpadów z okolicy czy nawet całego województwa i w ten sposób spalarnia miejska może przerodzić się w spalarnię wojewódzką i zagrożenie dla środowiska diametralnie wzrośnie, o ile nie zostaną stworzone odpowiednie warunki spalania tych nieczystości. Tu mam na myśli dokładnie napowietrzanie, czyli wytworzenie właściwego stosunku tlenu do gazów palnych wydostających się ze spalanych substancji. Wtedy to produktami spalania będą tylko tlenki metali i niemetalu. Tlenki metali znajdują się w popiele a tlenki niemetalu zostaną zatrzymane przez istniejące filtry. Wiele obaw budzi wykorzystanie popiołów, w których mogą znajdować się tlenki metali ciężkich. Czyli zanim podejmie się decyzję, należy przeprowadzić analizę popiołów. Jak na razie nie myśli się o tym, a jedynie o efektach tego przedsięwzięcia.

CZY SZPITAL NAM ZASZKODZI?

Prawdopodobnie wkrótce ruszy w dzielnicy Bielska-Białej Miluszowiec Śląski spalarnia odpadów niebezpiecznych. Spalarnia powstała po modernizacji przyszpitalnej kotłowni dawnego Szpitala Wojewódzkiego. Obiekt nie został uruchomiony do tej pory m.in. dzięki protestom mieszkańców i ekologów z "Klubu Gaja". Głównie zarzuty wobec spalarni to:

- bardzo niekorzystna lokalizacja w rekreacyjno-mieszkaniowej dzielnicy Bielska-Białej,*
- zastosowanie nieodpowiednich, kosztownych urządzeń, których wydajność 10-krotnie przekracza potrzeby szpitala,*
- problem zagospodarowania popiołów, dla którego rozwiązaniem nie może być wykorzystanie ich do produkcji kostki brukowej na potrzeby lokalnego śmietniska.*

Wygląda na to, że decyzja zapadła, bo wydanie 2 mln zł na tę inwestycję uniemożliwia władzom wycofanie się z inwestycji. Obecnie jedynym wyjściem będzie szczegółowa kontrola działania spalarni, bo istnieje niebezpieczeństwo związane z próbami utylizacji odpadów toksycznych sprowadzanych z zewnątrz. Pojawia się jednak pytanie o skuteczność kontroli i to, czy uda się znacząco zminimalizować skutki działania spalarni?

Temat: Informacja i komentarz w tekście dziennikarskim

3. Teksty do pracy w grupach

a) „Dlaczego pluralizm mediów jest ważny”

(ze strony http://www.canalpluscyfrowy.pl/mediastarter/cd/html/z02_c.html)

Mówi się niekiedy, że problemem naszych czasów jest **nie tyle brak wiadomości, ile ich nadmiar**. Ilość informacji, które docierają do dziennikarzy, jest przecież praktycznie nieograniczona - każdego dnia na świecie dzieją się tysiące wydarzeń, wypowiadane są niezliczone opinie. Ograniczona jest jednak nasza zdolność do ich czytania, oglądania i zapamiętywania. Odpowiedzi na pytania, co jest ważne i co naprawdę warto wiedzieć, współcześnie są na wagę złota - konieczne jest **selekcjonowanie** docierających do nas treści.

Takiego wyboru muszą dokonywać przede wszystkim dziennikarze - choćby nawet chcieli, nie mogą przedstawić na kilkunastu stronach gazety czy w ciągu trzydziestominutowego programu wszystkich uzyskanych informacji. Muszą zatem rozstrzygnąć - kierując się własną oceną ważności poszczególnych zdarzeń - na jakie tematy czy wiadomości zwrócić uwagę, które jedynie zasygnalizują, a które zupełnie pominią.

Selekcjonowanie informacji, choć **konieczne**, jest jednak także nieco **ryzykowne**. Jeśli dziennikarz pomyli się w ocenie wydarzeń albo świadomie zdecyduje się niektóre istotne informacje przemilczeć, odbiorcy mogą sobie na tej podstawie wyrobić niepełny, wypaczony, wręcz fałszywy obraz rzeczywistości. Co chroni nas przed takimi dziennikarskimi błędami? Przede wszystkim istnienie różnych rywalizujących ze sobą środków masowego przekazu. Gazeta, stacja telewizyjna bądź radiowa musi dbać o to, by na jej łamach nie zabrakło żadnej ważnej wiadomości - gdy coś istotnego zostanie pominięte, z pewnością wytkną jej to konkurenci, a ostatecznym efektem może być nawet **utrata wiarygodności** w oczach czytelników.

Pluralizm, czyli wielość i różnorodność rywalizujących mediów, ma tak ogromne znaczenie jeszcze z jednego powodu. Otóż pomimo że większość dziennikarzy pragnie zachować w swej pracy maksymalny **obiektywizm** i **neutralność**, to jednak podobnie jak inni ludzie dziennikarze mają swoje poglądy, polityczne sympatie i antypatie. Dlatego bardzo często media okazują się stronnice (choć zwykle niechętnie się do swojej stronnicości przyznają) - opowiadają się po którejś stronie sporów publicznych, jednych polityków popierają, innych zwalczają. Dzięki pluralizmowi mediów odbiorcy przed wyrobieniem sobie zdania w jakiejś sprawie mogą **porównać**, jak jest ona relacjonowana i komentowana w różnych gazetach, stacjach telewizyjnych czy radiowych, jakie argumenty i opinie są tam prezentowane.

Media - choć z natury muszą być selektywne, a często bywają także stronnice - pozostają niezwykle ważnym źródłem informacji. Niedobrze jest jednak, gdy ktoś sądzi, że telewizyjni czy gazetowi komentatorzy będą myśleć za niego - wręcz przeciwnie, ich opinie powinny zachęcić do **samodzielnego przemyślenia** danej kwestii i pomóc w ukształtowaniu własnego stanowiska.

Opracowanie Tomasz Merta, Alicja Pacewicz, *KOSS - podręcznik dla uczniów gimnazjów*, wyd. Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2005

Temat: Informacja i komentarz w tekście dziennikarskim

b) „Karta etyki polskich mediów”

(ze strony http://www.canalpluscyfrowy.pl/mediastarter/cd/html/z02_f.html)

Karta Etyki Mediów opracowana została z inicjatywy Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich i podpisana 29 marca 1995 r. przez prezesów największych polskich mediów i organizacji dziennikarskich. Sygnatariusze Karty powołali Radę Etyki Mediów, w której reprezentowane są organizacje dziennikarzy, wydawców prasy, nadawców radiowych i telewizyjnych. Rada ma strzec powyższych zasad, publicznie orzekając w sprawach przestrzegania Karty i dokonując interpretacji jej zapisów. Sygnatariusze zobowiązali się również do upowszechnienia treści Karty, informacji o prawie składania skarg do Rady i niezwłocznego ogłaszania orzeczeń Rady.

Sygnatariusze Karty deklarują, że w swojej pracy kierować się będą następującymi zasadami:

- **prawdy** - dziennikarze, producenci, wydawcy i nadawcy dokładają wszelkich starań, aby informacje były zgodne z prawdą, a w razie rozpowszechnienia błędnej informacji niezwłocznie dokonują sprostowania,
- **obiektywizmu** - autor przedstawia rzeczywistość niezależnie od swoich poglądów,
- **oddzielania informacji od komentarza** - wypowiedź ma umożliwić odróżnienie faktów od opinii i poglądów,
- **uczciwości** - działanie w zgodzie z własnym sumieniem i dobrem odbiorcy, nieuleganie wpływom, nieprzekupność,
- **szacunku i tolerancji** - poszanowanie godności, praw, dóbr osobistych, a szczególnie prywatności i dobrego imienia,
- **pierwszeństwa dobra odbiorcy** - prawa czytelników, widzów i słuchaczy są nadrzędne wobec redakcji, dziennikarzy, wydawców, producentów i nadawców,
- **wolności i odpowiedzialności** - wolność mediów nakłada na dziennikarzy, wydawców, producentów, nadawców odpowiedzialność za treść i formę przekazu.

Zobacz też:

www.sdrp.eprasa.com/Dokumenty/karta_dziennikarzy.pdf